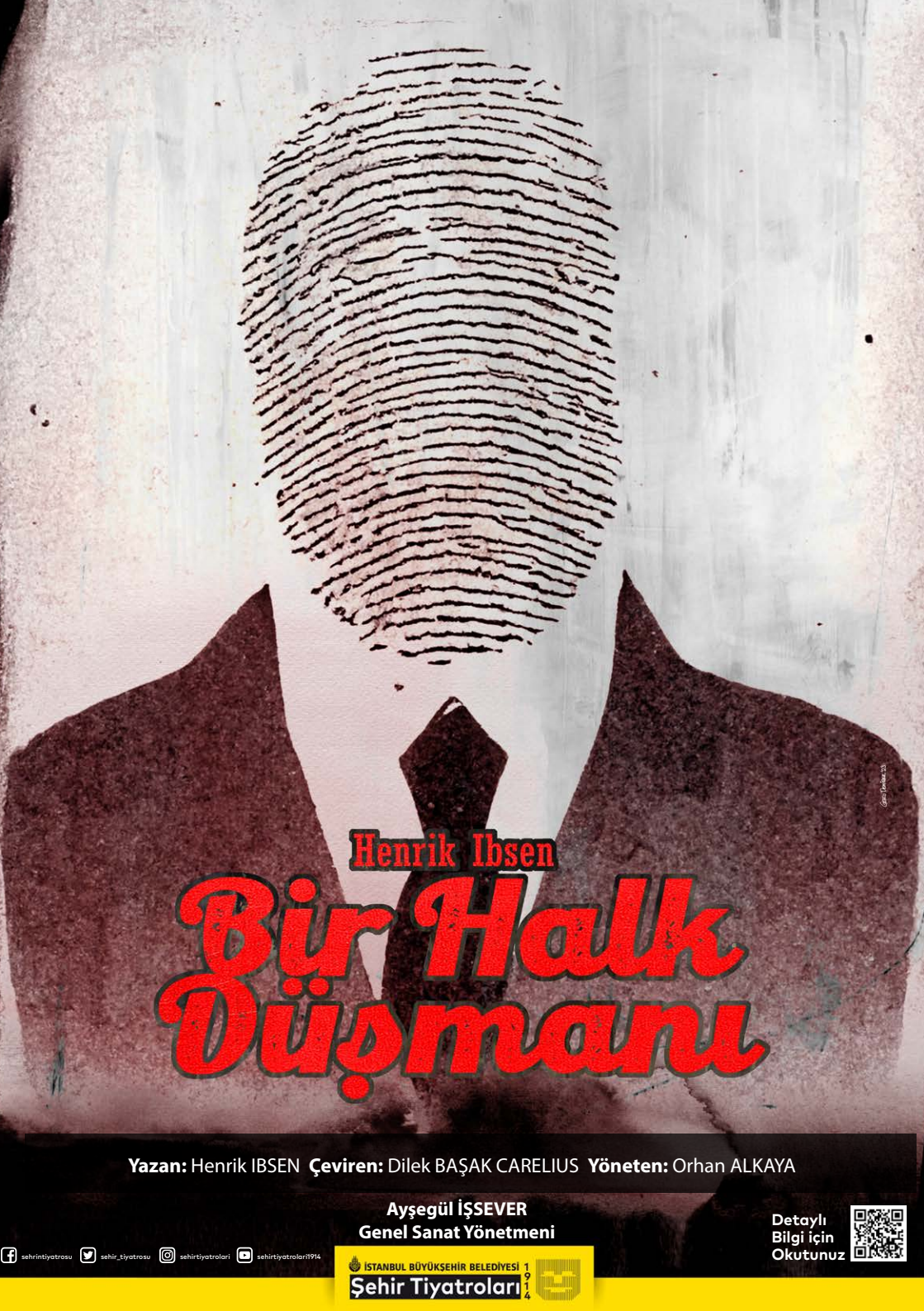

Henrik Ibsen

Bir Halk Düşmanı

Yazan: Henrik IBSEN **Çeviren:** Dilek BAŞAK CARELIUS **Yöneten:** Orhan ALKAYA

Ayşegül İŞSEVER
Genel Sanat Yönetmeni

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Şehir Tiyatroları

Detaylı
Bilgi için
Okutunuz

İSTANBUL
KLASİKLERLE
BULUŞUYOR

BİR HALK DÜŞMANI

Yazan: Henrik IBSEN **Çeviren:** Dilek BAŞAK CARELIUS **Yöneten:** Orhan ALKAYA

Dramaturg: Sinem ÖZLEK **Müzik:** Turgay ERDENER **Dekor Tasarımı:** Tomris KUZU

Kostüm Tasarımı: Duygu CAN **Işık Tasarımı:** Murat İŞÇİ **Efekt Tasarımı:** Ersin Aşar

Koreograf: Özge MİDİLLİ **Lirik:** Orhan ALKAYA **Korepetitör:** Burçak ÇÖLLÜ, Sinan ARSLAN

Yönetmen Yardımcıları: Yağmur ULUSOY GÖKTÜRK, Ertan KILIÇ, Elif VERİT

Oyuncular:

DOKTOR STOCKMANN: Mert TANIK

KATRİN STOCKMANN: Müge AKYAMAÇ

PETRA STOCKMANN: Hazal UPRAK

PETER STOCKMANN: Cem BAZA

MORTEN KİL: Gökhan METE

HOVSTAD: Tankut YILDIZ

BİLLING: Barış Çağatay ÇAKIROĞLU

KAPTAN HORSTER: Rahmi ELHAN

ASLAKSEN: Hakan ARLI

ŞAN: Derya YILDIRIM

PİYANO: Burçak ÇÖLLÜ

Seslendirenler:

Orhan ALKAYA, Ahmet SARAÇOĞLU, Ertan KILIÇ, Yağmur ULUSOY GÖKTÜRK, Elif VERİT, Fatma İNAN, Ada Alize ERTEM, Ceren HACIMURATOĞLU, Canan Kübra BİRİNCİ, Tevfik ŞAHİN, Emre YILMAZ, Cihat Faruk SEVİNDİK, Alp Tuğhan TAŞ, Osman KABA, Asrın Gurur KUYUCAK, İrem ERKAYA

Dublaj Yönetmeni: Zeynep Ceren GEDİKALİ

Suflör: Zeynep KÖYLÜ

Dekor Uygulama: Emre TÜRKMENLİ

Işık Uygulama: Fatih OCAKLI, Eren GÜNDÜZALP, Ali BİRİNCİ

Efekt Uygulama: Hamza DEĞİRMENCİ

Sahne Terzileri: Mehmet SOYLU, Nezahat TUNA

Sahne Kuaförü: Ufuk CAN

Sahne Teknisyenleri: Seyit KIRDI, Mert Ali METİN, Fatih ÖZKARDAŞ,

Dursun SARIAHMET, Burak YILMAZ, Yusuf ŞAHİN

Aksesuar Sorumluları: Özgür ÖZTÜRK, Kadir KARATAŞ, Bilal Zafer KURUOĞLU, İlyas ÖZCAN

Fotoğraflar: Sadi AYAN

Broşür Uygulama: Koray GÜN

İlk Oyun: 5 Nisan 2023, Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi

Süre: 2 saat 45 dk. / 2 Perde

Teşekkürler:

Prof. Dr. Onur Hamzaoglu

OYUN KONUSU

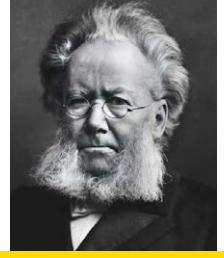
Kuzeyde, ücra bir bölgede doktorluk yapan Thomas Stockmann, doğduğu kentte bulunan su kaynağının tedavi amacıyla kullanılabileceğini tespit etmiş, kentin idari sorumlusu olan ağabeyi Peter'in de etkisiyle kaplıca projesi ve etrafına kurulan turistik tesisler, bölgenin herkes için vazgeçilmez olan geçim kaynağına dönüşmüştür.

Doktor Stockmann'ın doğduğu kentte ailesiyle bir yaşam kurabilmesini sağlayan, kendi kayınpederi başta olmak üzere, bölgedeki mülk sahiplerinin çıkarı ve ağabeyinin siyasi başarısının merkezinde bulunan kaplıcalar hakkında keşfettiği, insan hayatını tehdit eden gerçeğin yarattığı etki, Ibsen'in kaleminde, "sistem"e sıkı sıkıya bağlı, çıkarları birbirine geçmiş güç odakları ve kitlelerin tüm eylem, kavram ve düsturları yozlaştırmasının hikâyesine dönüşecektir.

HENRIK IBSEN

Ibsen 1828 yılında Norveç'in Skien kentinde doğdu. Babası zengin bir tüccardı. Ailenin daha sonra yaşadığı ekonomik sıkıntılara karşın, iyi bir eğitim aldı. Babası ilişkilerini kullanarak Ibsen'in Grimstad'da bir eczaneye kalfa olarak girmesini sağladı. 1848'de eczacı kalfası eğitimini tamamladı. Buradan Christiania'ya (Oslo) taşındı, gazetelerde yazılar yazdı, Pazar okulunda hocalık yaptı, dergi çıkarttı. 1851'de Bergen'deki Det Norske Teater'e Sanat Yönetmeni oldu. Burada sahne tasarımı ve yönetmenlik alanında da tecrübeler kazandı. Aldığı bursla Kopenhag'daki Det Kongelig'e tiyatrosunda, sonra Dresden'de, sahneledikleri Shakespeare oyunları Avrupa'da ün kazanmış Hofteater'de çalıştı. 1857 yılında Christiania Tiyatrosu'nun sanat yönetmeni oldu. 1850'li yıllara kadar tiyatronun mutfağında çalışan Ibsen 1860'da Brand ve Peer Gynt eserleriyle dünya çapında bir üne kavuştu. Shakespeare'den sonra dünya sahnelerinde oyunları en çok sahnelenen yazar olduğu söylenen Ibsen'in aktarmakta özellikle başarılı olduğu alan ne politika ne de ekonomik durum gibi kapsamlı alanlardır, aksine birey ve bireyi çevreleyen en yakın çevreyi aktarmakta son derece başarılıdır Ülkemizde tanınan eserlerinden yola çıkacak olursak: Kadın haklarını savunan bir oyun olarak Bir Bebek Evi feministlerin baş tacı olur, ancak Ibsen oyunu özellikle kadınların özgürlüğünü vurgulamaktan ziyade insan özgürlüğünü vurgulamak için yazdığını belirtir. Bir başka ünlü kadın oyunu Hedda Gabler'de Hedda, burjuva hayatının getirdiği kuralların dayatıldığı bir burjuva evinde hapis hayatı yaşamaktadır ve diğer insanların hayatlarıyla oyunlar oynayarak intikamını alır. Hayaletler'i, 1881'de yazmıştır. Eser skandallara yol açar, Norveç'te, yazıldıktan ancak yirmi yıl sonra sahnelenir. Aile içi çarpık ilişkileri konu alan Hayaletler'e gösterilen tepkilerin hayalkırıklığıyla Bir Halk Düşmanını kaleme alır. Kitlelerin büyük düşünemediği, böyle bir yeteneği olmadığı konusunda görüşleri bulunan Ibsen, "Genel yargı" ile arasındaki anlaşmazlıklar Bir Halk Düşmanı'ndaki Dr. Stockmann ile çoğunluk arasındaki anlaşmazlıklarla paralellik taşır. Yaban Ördeği, Ibsen'in yazdığı bir dizi sosyal dramadan sonra yazarlığında daha sembolik, psikolojik ve zamansız bir evreye geçtiği eserdir. Ibsen, 1864'den sonra 27 yıl İtalya ve Almanya'da yaşadı. Aynı zamanda bir şair de olan Henrik Ibsen 1906'da hayata veda etti.

Hazırlayan; Dilek BAŞAK CARELIUS

LİRİK

erken kalkın hanımlar, beyler
vaktidir, uzatmayın boş yere
kaç kere yazıldı kim bilir, karnaval
yeri değildir dünya, ne de sevecen
bir yatak odası. bir bok olacağı yok
kavramlar ve kavimler eritti çoktan
bu manzarayı.

...
ahmaklık bakaloryasını uzun eşek geçmek
aşkla dalga geçmek. çok zamandır aşağılanıyor oysa.
fevkalade sağlıklı bir yasayla yönetiliyor hayatlarımız
: altta ve güneyde kalanın canı çıkarsa çıksın
cebine üç beş banknot sıkışmış kim ayırt eder
kuzeyi güneyi güneşi ve batışı
uzlaşalım o vakit: çok yaşa zararsızlık

bir bok yok hanımlar, beyler ve itiraf edenler
iki yüz kişi iki buçuk milyar dünyalıdan zengin
bir haftalık kârıyla Microsoft'un, açlık
unutulup gider Malthus'un geometrisine rağmen
El Debba'da akbaba gezmez aç kızların peşinde
kir pas içinde tiner çocukları bir hamam görse
akça pakça pek de güzel olurlar sanki
zannedin ki bir hamam var onlar için ve iki
kere iki etmektedir iki! gelip de görün ki
kuvarkını yitirmiş lepton kadar compressed işte
el yazması tadını ve zihin olanca akışını gömüp
manyetoları ve kıcınızı büyüten high technology

...
ah! gitmezseniz eğer binip günahsız atlarınıza
bu ısrar ruhumuzu yakacak, dikkatimizi. kimliğimizi
ateşe vermeden çok önce kendi kiblemizde

....
toparla kendini hep güzel kadınların sevgilisi
arkada bırakacağı gözünü yaşarken derlemiş Adem
söyle k'ale alınmasa da sözünü, sana ne âla:
gitmeden önce söylemek istediğim birkaç söz var
ve keyifle kıracağım birkaç burun kemiği, hâlâ

Orhan Alkaya'nın "Gitmeden Önce" şiirinden

ORHAN ALKAYA

1976'da, Yerinden Yönetim uygulamasına geçen İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın Kadıköy Tiyatrosu ekibine katıldı. 1979'da "kadrolu sanatçı" oldu, 17 Aralık 1980'de, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun "çalışmasında sakınca görülen" kişileri tarif eden maddesine istinaden, kırk üç arkadaşı ile birlikte Şehir Tiyatroları'ndan atıldı. 1989'da yeniden döndüğü tiyatrosunda yönetmen olarak birçok oyun gerçekleştirdi. Tiyatrosundan uzak kaldığı dokuz yılda farklı şapkalar edindi: Gazetecilik, editörlük, reklamcılık, yayıncılık vb. Bir dönem sinema ve tiyatro eleştirileri yazdı, şair ve deneme yazarı olarak tanındı. Yeni Yüzyıl, Demokrasi ve Birgün gazetelerinde (Hakkı Devrim'in tabiri ile) köşe kadılığı yaptı. Tiyatro... Tiyatro dergisinin kurucularından ve bir dönem Genel Yayın Yönetmenliği'ni üstlendi. Başta Türk Tiyatrosu dergisi olmak üzere farklı yayınlarda Genel Yayın Yönetmenliği yaptı. Mayıs 2006'da Şehir Tiyatroları sanatçılarının oylarıyla Yönetim Kurulu'na seçildi. Ocak 2008'de Genel Sanat Yönetmenliği'ne getirildi. Edebiyat ve tiyatro alanlarında birçok ödülü ve Âsûde isminde bir kızı var.

Yönettiği Oyunlardan Bazıları:

Sığıntılar (S. Mrozek), Bezik Oynayan Kadınlar (E. Cansever'den kendi kurgusu), Gölge Ustası (Y. Dorman, Y. Türker), Sahibinin Sesi (S. Burak), Godot'yu Beklerken (S. Beckett), Sersem Kocanın Kurnaz Karısı (H. Taner), Odada Savaş (M. Walser), Hadi Öldürsene Canikom (A. Nesin), Rosenbergler Ölmemeli (Alain Decaux), Ayak Takımı Arasında (Maksim Gorki)

Kitapları:

Parçalanmış Divan (1990), A!Etika (1991), Yenilgiler Tarihi Cilt 1 (1994), Erken Söзler (1999), Türkiye Hâlâ Mümkün (1999), Tuz Günleri (2001), Altı (2011)

Ekip Yönetmeni'nden

Ibsen'in 1882'de yazdığı ve o gün bugün güncelliğinden milim yitirmeyen Bir Halk Düşmanı'nı, bencileyin deşifre etmeyi uzun zamandır düşünüyordum.

Bir oyun çalışırken altı kriter sorum vardır: Neyi? Niye? Kime? Kimlerle? Nerede? Ne zaman? Bir Halk Düşmanı, bu altı sorunun son ikisini hep karşılıyordu, nedir hiç bu günkü kadar yakıcı bir karşılık bulmamıştı sanırım.

Sistem karşısındaki insan davranışları hep ilgimi çekti. Sistemden arınarak güçlenen Doktor Stockmann kadar, sistemle özdeşleşerek güçlenen Başkan Stockmann da epey cazibeliydi ve onların etrafları...

Sanayi devrimi ile gövdelenen kapitalizm kadar, su başını tutan tarım toplumu da itaat gerektiren bir sistem öngörüsüne sahipti. Elbette sistemlerin "minima de malis"leri vardır, kötülüğün küçüğü yani, ama ne dersiniz deyin, kötülük kötülüktür.

Kötülük/Sistem karşısındaki insan davranışlarının izini sürmeye çalıştım -ki bunun için insanlar arasındaki sıcakık ilişki anlarına başvurmak kaçınılmazdı. Buradaki en büyük yardımcım, birbirini içtenlikle seven oyuncu kadrosu ve rejî masası oldu, sağolsunlar.

Oyunu çalışırken, Ibsen'in Birinci Enternasyonal'den ve onun farklı hiziplerinden derin biçimde etkilendiğini neredeyse emin olacak kertede düşündüm. Her deşifre çalışması bir ufuk çizgisi gerektirir ne olsa... Bir de, 2010/11'de yazdığım Gitmeden Önce şiirini yeniden keşfettim. Bu şiirdeki Ibsen itkisini yazarken fark etmemiştim doğrusu. Şiiri parçaladık ve değerli arkadaşım Turgay Erdener besteledi, sağolsun.

Bizim işimizde, söz tahtada söylenir. Benden bu kadar, iyi seyirler dilerim.

Yönetmen
Orhan Alkaya

KISA "BİR HALK DÜŞMANI" SÖZLÜĞÜ;

Byfogd: Başkan

Bir Halk Düşmanı'nda Dr. Stockmann'ın kardeşinin görevi Norveççe "byfogd" olarak geçer. Belediye başkanı ve valinin bulunmadığı yerleşim bölgelerinde o dönemde kralı resmi olarak temsil görevi "byfogd"dadır. Bu görevi üstlenen kişi kentle ilgili tüm davaların hakimi, polis şefi, ayrıca kentin noteri ve nüfus memurudur ve "Bir Halk Düşmanı" metninde, görevini ifade eden bir üniformayla dolaştığının da altı çizilir. Veraset işlemlerinin, evlilik hukukunun, borç hukukunun, iflas hukukunun icrası da "bygfogden" nın sorumluluğundadır. Kısaca kentte tüm yetkileri elinde toplayan tek adamdır.

Pufla Ördeği

Kuzey'de kıyı şeridi boyunca yaşayan bir ördek türü olan pufla kazı ya da pufla ördeğinin, yuva yapmakta kullandığı hav tüyleri, ekseni olmadığından son derece yumuşak ve değerlidir. İnsanlarla pufla ördeği arasındaki ortaklık Vikingler zamanından günümüze kadar uzanmıştır, pufla ördeğinin tüylerinden yorgan ve yastık yapılmaktadır. İnsanlar ördeğin yuvasını kurabilmesi için kuru yerler hazırlar, kuluçkaya yattıklarında onları vahşi hayvanlardan korur, buna karşılık pufla ördeğinin yuvasından ayrıldığında geride bıraktığı tüylerini toplarlar. Bir benzetme için kullanılan Pufla Ördeği yerine, Ibsen'in bir oyununa isim de olan yaban ördeği tercih edilmiştir.

Toddy;

Anglosakson dillerde "toddy" olarak anılan içecek viski, sıcak su, bal veya şeker, limon suyunun karıştırılmasıyla hazırlanan bir kokteyldir ve kış aylarında şifa niyetine içilir. Sahnelemede kültürel yakınlık açısından sıcak şarap kullanılması uygun görülmüştür.

Gerçek Bir Olay;

Dünyanın çevre kirliliği konusunda yazılmış ilk oyunu olarak anılan "Bir Halk Düşmanı" gerçek bir olaydan esinlenmiştir. Şimdi Çekya sınırları içinde bulunan Teplice kentinde görev yapan Dr. Eduard Meissner 1831 yılında bu kaplıca kentinde kolera hastalığına rast geldiğini belirtip şehrin karantinaya alınmasını ister. Bu haber üzerine kaplıcaların zengin misafirleri kenti terk ederler, ekonomik bir yıkıma uğrayan halkın öfkesi karşısında doktor ve ailesi kenti terk etmek zorunda kalırlar.

Bir Halk Düşmanı'nın Dokuları Üzerine

Drama, üzerine tekrar ve tekrar düşünülmesi, ezber bozulması, fark edilmesi, yüzleşilmesi ve hesaplaşılması gereken insan hayatına özgü çelişkileri ortaya sermekle ilgilenir. Tarihi boyunca pek çok yapay ya da yalnızca sonuçlar üzerinden iletilemiş ve esas nedenlerden epey uzakta gösterilen çelişkiyle ilgilendiği de sıkça görülmüştür elbette. Sosyoekonomi tezlerine konu olabilecek derinlikle inşa edilmiş insan hikayeleriyle Ibsen'i, bu sıklığın içinde anmak imkansızdır.

Çağdaş tiyatronun kurucusu sıfatıyla Çehov'dan günümüz yazınına kadar sürülebilecek bir iz bırakan ve "modern dramın babası" olarak anılan Henrik Ibsen, "eleştirel gerçekçi" edebiyatın da tiyatrodaki temsilcisi olarak görülür ve Ibsen'in psikolojik gerçekçiliği anakronik bir bakış açısıyla, Brecht'te gerçekçiliğin yapı sökülümüne dönüşen epik yaklaşım ve "kişinin tipik olması demek, kişinin en derin yanının toplumda mevcut nesnel güçler tarafından belirlenmiş olması" dır diyen Lukacsçı estetiğin de aynı anda kendine yakın göreceği bir zemin sunar.

Çeşitli incelemelerde diğer oyunlarından üslupsal farkının da altı çizilen "Bir Halk Düşmanı"nda, Henrik Ibsen'in ironinin gücünü de arkasına alıp, bu kayganlık içindeki "absürd"ü hem gülmece hem dramın sınırlarına dayandırarak, "mikro"nun anahtar deliğinden "makro" olanı açığa çıkartan yüzleştirmesi, basit bir tabirle ve gayet "basit gerçeğin" ardındaki oldukça karmaşık gerçeklerin seyredilmesi olarak tanımlanabilir. Stockmann'ın Ibsen'in ağzından yaptığı konuşması, kendi çağının aktüel tartışmalarıyla, dokunulmazlığın korumadığı yalnız koflaştırdığı sahip çıkılması gereken kadim kavramların yok sayılma değil, aslına rücu ettirilme çabasıyla, Schopenhaur'dan Darwin'e düşünen aklın kendi ezberine de baş kaldıran hesaplaşmalarıyla doludur.

Bugünden bakıldığında "Bir Halk Düşmanı", aslında "kendi"liği ortadan kalkmış, en küçük beğeni ve alışkanlığına kadar koşullandırılmış, davranış refleksleri ekonomik çıkarından, beğenilme ihtiyacına, konumundan, imajına her şeyi koruma telaşıyla oradan oraya savrulan, vahşi kapitalizmin bedenlenmiş haliyle "günü kurtaran", tam da bu gerekçeyle aslında, ömründen sonrasına kalacak herhangi bir insanın özgürlüğünde olmayan, aslında özgür olamadığı için ahlaki ya da basit tabirle "duruşu" da olmayan, genel geçer basit ve tartışmasız her türlü düsturla çelişebilecek söylemlerin birinden diğerine tereddütsüz sıçrayan yüzümüzü bakabilmeye bizi zorlar.

Ibsen tarafından taammüden her insan gibi, yaşamın maddi zevklerinden keyif alan, saygı görmeyi, onaylanmayı önemseyen, ailesine karşı sorumlulukları olan, yaşadığı yerin ekonomik ve sosyal çıkarları üzerine kafa yoran bir "insan" olan yönleri belirginleştirilerek çizilen Thomas Stockmann'ın, tartışmasız bir bilimsel gerçeğin arkasındaki haklı ve sağlam duruşu, ne yazık ve belki de ne mutlu ki, onu bir kahraman -ya da düşman-'a dönüştürür. -Stockmann ve arkasında durduğu yahut savunmayı seçtiği "elit azınlık" ise başkasını yargılamadan önce kendi körlüğünü sorgulamayı seçenlerden, kendi çıkarı ve ezbere doğrular ötesinde düşünebilen ve bu düşüncesini ortaya koymaya cesaret edebilenlerden başkası değildir.

Sinem Özlek

İSTANBUL KLASİKLERLE BULUŞUYOR

GİŞE SAATLERİ

Oyun Günleri : 11.00 - 20.30 Diğer Günler : 11.00 - 18.00

İNDİRİMLİ BİLET

Gazilerin eş ve çocuklarına, engellilere, öğrencilere, 65 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarına ve halk günü olan perşembeleri bütün seyircilerimize indirim uygulanmaktadır.

ÜCRETSİZ BİLET

Şehitlerimizin 1. derece akrabaları ve gazilerimiz için geçerlidir.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ŞEHİR TİYATROLARI

sehirtiyatrolari.ibb.istanbul

sehintiyatrosu

sehirtiyatrolari

sehir_tiyatrosu

sehirtiyatrolari1914